

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Examen Confessariorum Repetitum

Schoonaerts, Gregor

Coloniæ Agrippinæ

VD18 14542323-001

Tractatus. De Legibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41226

solvo aff. Ante ætatem sexagenariam dum non possunt jejunare, Ecclesia ipsos eximit à jejunio, sicut vera mater non exigit debiti solutionem à filio, qui solvere non potest; ergò etiam post illam ætatem, dum possunt jejunare, obligantur ad jejunium. Lex ergò censetur obligare subditos capaces legem servandi.

TRACTATUS

DE

LEGIBUS.

CAPUT PRIMUM.

Quid Lex, & quæ ejus Divisio.

Lex generaliter spectata est, *Regula morum, secundum quam inducimur ad agendum, vel ab agendo retrahimur.* Duplex est; naturalis, & positiva.

Naturalis est, *Quæ proficiscitur ex lumine rationis. Est immutabilis, & à nullius libera voluntate dependet.*

Positiva est, *Quæ ponitur in arbitrio, ac voluntate legislatoris, & ab eo dependet.*

Lex naturalis est radius legis æternæ, quæ est ipsa ratio Divina, vel voluntas Dei, ordinem naturalem conservari jubens, perturbari vetans. S. Aug. l. 22. cont. Faust. cap. 27.

Omnis lex derivatur à lege æterna: etenim in temporali lege nihil est justum, atque legitimum, quod non ex hac æterna lege sibi homines derivaverunt. S. Aug. lib. 1. de lib. arb. c. 6.

1. Quotuplex assignatur legis mutatio?
 R. Triplex: una est, quâ fit, ut lex abrogetur; altera, quâ in lege dispensatur. 3. Quâ fit, ut mutetur materia legis, sive circumstantiæ, in quibus lex lata erat.
2. Quando nam censetur propriè fieri dispensatio?
 R. Quando lex sufficienter promulgata desinit obligare ex eo, quòd legislator, manente eadem materiâ, vel iisdem circumstantiis, in quibus antea obligabat, vi potestatis legislativæ tollat obligationem: ut si dux militiæ eximat gregarium militem ab onere agendi excubias &c.

Dicitur, *manentibus iisdem circumstantiis*; quia si istæ mutantur, & ideo cesset obligatio legis, non propriè fit dispensatio, sed solùm dicitur mutari materia legis. Ut si aliquis rhedâ vehatur, & rex imponat omnibus & singulis onus annuè pendendi supremum aureum, & aliquis, qui rhedam intertenuit, eam abjiciat, eximetur ab onere, nec tamen propriè respectu istius fit dispensatio.

3. An lex æterna possit abrogari, item an lex naturæ possit immutari?
 R. Ad utrumque neg. Utraque immutabilis, & à nullius legislatoris voluntate dependet. In neutra potest fieri dispensatio rigorosa, quia
 nec

nec ipse Deus ab aliquo in particulari potest auferre legis æternæ, aut naturalis obligationem: unde efficere non potest, ut cuiquam liceat mentiri; si enim alicui licentiam mentiendi facere posset, posset & sibi: & hoc demùm si posset, quis jam convinceret Scripturam Sacram à mendaciis esse immunem?

Potest tamen lex æterna, vel naturalis mutari hoc sensu, quòd obligatio desinat propter mutationem materiæ, vel mutatas circumstantias; sic reddere alienum juris naturalis est, si tamen dominus rei id, quod alienum erat, ex liberalitate &c. mihi proprium faciat, non fit propriè dispensatio in hac lege naturali, *non licet retinere alienū*, sed mutatur materia & circumstantiæ.

4. Quid intelligitur per *Epikēiam* in lege?

℞. Interpretatio legis, quæ potest fieri duplici modo: 1. Legem declarando, & explicando, quæ est *Epikēia* latè sumpta. 2. Colligendo, & iudicando, quòd lex desinat me obligare in aliquo casu particulari, licet tamen spectatâ suâ generalitate videatur extendi.

In lege positiva datur *Epikēia* strictè dicta, quia interpretamur legem jejunii ab Ecclesia non extendi ad ægrotos, &c.

In lege tamen naturali *epikēia* strictè accepta locum non habet, quia, ut dictum est, immutabilis est, & proinde in nullo casu particulari potest deficere. An detur ignorantia vel in lege naturali, vel positiva, videte suprà in tractatu de Actibus humanis.

CAPUT II.

De Lege positiva, de ejus effectu, & subiecto.

Lex positiva est, *qua ex legislatoris arbitrio, ac libera voluntate dimanat.* Differt à mandato, quòd illud soleat restringi ad certum tempus, non verò lex, quæ ex natura sua est perpetua.

1. Quandoquæ censetur cessare finis legis?
2. Quando lex non ampliùs conducit ad finem à legislatore intentum.

Cessat autem lex dupliciter; *negativè* sc. & *contrariè*. Cessat *negativè*, quando legis observatio non ampliùs utilis est fini legis, quamvis illi non adversetur, neque notabiliter obsit.

Cessat *contrariè*, quando lex non tantùm est inutilis, sed fini legis adversatur, & obest.

Rursum dupliciter potest cessare finis legis; sc. *in particulari*, & *in communi*. Cessat *in particulari*, quando cessat respectu unius, vel plurium; *in communi* verò, quando cessat respectu omnium, vel paucorum. Finis legis etiam potest cessare *adequatè*, id est, ex toto, vel *inadequatè*, id est, ex parte.

2. An cesset lex cessante fine tantùm ex parte?
2. Neg. Dum sc. alii fines partiales non cessant, qui tales sunt, ut legislatorem sufficienter induxerint ad legem ferendam.
3. An cesset lex, quando cessat finis *in communi* *contrariè*?
2. Aff. Quia non est mens legislatoris, imò nec ratio-

ratio-

rationabiliter esse potest, ut communitas agat contra bonum commune. Idem dicendum, quando finis legis *cessat contrariè in particulari*.

4. An etiam cesset lex, quando finis *adequatè cessat negativè?*

R. Aff. Quia cessante motivo adæquato, & ratione totali, propter quam legislator legem tulit, voluntas ejus, adeoque obligatio legis, cessare videtur.

5. An quando finis merè *cessat negativè in particulari*, cesset etiam lex respectu illius particularis?

R. Neg. Quia tali casu lex adhuc obligat communitatem, cui particularis iste se conformare tenetur, nisi justa ratio permittat oppositum.

6. An promulgatio legis sit de ejus essentia?

R. Neg. Sed tantum est conditio, sine qua non.

7. An lex humana debeat promulgari in omnibus locis, in quibus subditi habitant?

R. Neg. Attentâ sc. solâ rei naturâ, & seclusâ juris dispositione: illa enim promulgatio sufficit, quâ legis notitia possit derivari ad omnes.

8. Dependetne valor legis ab acceptance populi?

Alexander VII. damnavit hanc: *Populus non peccat, etiamsi absque causa non accipiat legem à Principe promulgatam.* Proinde

R. 1. Ab acceptance populi non pendet valor legis Ecclesiasticæ, quia autoritas Ecclesiæ est à Christo, & consequenter super populum. Proinde lex Ecclesiastica omnes obligat, nisi constet de Pontificis conniventia, sicque de

tacito consensu, ut constat de Lege Tridentini in Gallia non recepta.

¶. 2. Etiam ab illa acceptatione non pendet valor legis civilis; quia sicut Lex naturæ dicitur, parendum esse parentibus, ita & dicitur parendum esse Superioribus legitimè mandantibus; sed mandata parentum obligatoria non pendunt ab acceptatione filiorum; ergo &c. Quandoque autem leges tam Imperiales, quàm Regiæ sint sufficienter promulgatæ, & in quibus locis, an in omnibus &c. debeant promulgari, ut obligent, dependet partim à voluntate legislatoris, partim à conventionione populum inter & Principem facta.

9. An, ut Leges Pontificiæ obligent undique, sufficiat, quòd promulgentur Romæ?

¶. Aff. Saltem de jure communi. Pater ex variorum Pontificum decretis; alioquin multæ decretales, quæ in usu sunt, non obligarent.

Dicitur, *jure communi*, quia in quibusdam locis Leges Pontificiæ vim non habent, nisi à Principe, vel ejus Concilio fuerint acceptatæ, quando nimirum Pontificem inter & Principem peculiaris intercessit conventio.

10. An lex humana obliget in conscientia?

¶. Aff. Quia recta ratio docet, leges justas esse servandas. *Subiecti igitur estote omni humane creature propter Deum, sive Regi tamquam precellenti, sive Ducibus &c.* 1 Petri cap. 20. *Non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.* Ad Rom. 13.

11. An transgredi legem humanam, cum gravi scandalo, vel etiam ex contemptu *strictè* accepto, sit peccatum mortale, esto materia legis in se sit levis?

R. Aff. Quia grave scandalum, uti & contemptus *strictè* acceptus culpa gravis est. *Ubique contemptus damnabilis est*, Bern. Ille autem censetur legem transgredi ex contemptu *strictè* accepto, qui transgreditur eo fine, ut contemnatur Lex, vel legislatoris autoritas.

12. An lex humana quandoque obliget cum vitæ periculo, imò cum certa ejusdem jactura?

R. Aff. Tunc sc. cum bonum, ex ejus observatione proveniens, præponderat vitæ, de qua agitur. Casus est in *milite* servante stationem: in *Carthusiano* abstinate à carnibus, dum alios cibos habet, cum certo mortis periculo.

13. Quæ est Lex pœnalis?

R. Est illa, in qua opponitur pœna: ut si statuat Princeps: si quis pisces clam in urbem intulerit &c. pendet 100. florenos.

14. Quid breviter dicendum de lege pœnali?

R. Statui possunt 3. Regulæ: 1. Lex purè pœnalis, id est, expressè nec præcipiens, nec prohibens aliquod opus, sed tantum statuens prævaricatoribus pœnas, non obligat in conscientia ad opus legis determinatè, sed tantum disjunctivè, vel ad ipsum opus à lege præscriptum, vel ad pœnam statutam.

2. Lex pœnalis copulativè mixta, & obligat in conscientia ad opus Legis determinatè, & ad pœnam, supposità prævaricatione. 3. Lex

3. Lex pœnalis disjunctivè mixta, cùm non præscribat determinativè, & absolutè aliquod opus, sed tantùm disjunctivè, etiam ad neutrum obligat determinatè, sed tantùm sub distinctione; vel ad ipsum opus legis, vel ad pœnam decretam, & ita coincidit cum pœnali.

15. An Lex pœnalis obliget in conscientia ad pœnam statim subeundam?

R. Si sit pœna sententiæ ferendæ neg. Si Lex contineat pœnam latæ sententiæ aff. Putà excommunicationis ipso jure &c. Hoc tamen locum non habet, quando pœna requirit ministrum justitiæ.

16. Quinã generaliter Legi positivæ subjiciuntur?

R. Omnes, qui ratione utuntur, & potestati legislativæ subduntur.

17. An Legislatores Legi suæ subjiciantur?

R. Non subest Legi à se latæ quoad coactionem, hoc est, cogi non potest per pœnas, aut violentiam: nec etiam suæ Legi subjicitur quoad vim directivam, id est, quoad ejus observantiam, quia obligatio, quæ ex vi legis positivæ oriretur, potestatem supponit superiorem, & ideo nec par in parem potest habere jurisdictionem.

Verosimile est, quòd legi suæ subjiciatur indirectè, præcipuè in materia æqualiter legislatorem & subditos respiciente: naturalis enim æquitas postulat, ut caput conforme sit membris; aliàs namquè leges subditis odiosæ redduntur, sæpè non sine periculo scandali & liberioris prævaricationis.

18. Qui

18. Quibus legibus tenentur peregrini, & vagabundi?
- R. Spectando jus commune, tenentur servare leges locorum, per quæ transeunt, dummodo fuerint eorum statui, & conditioni, accommodatæ: alioquin vagabundos &c. deberemus dicere exleges, cum nullibi fixum habeant domicilium.
19. An, qui egreditur ex proprio territorio, in quo non est jejunium, & proficiscitur ad locum, in quo viget jejunium, teneatur jejunare?
- R. Quamdiu est in suo territorio, non tenetur jejunare, sed statim atque fuerit in loco, ubi jejunatur, jejunare debet.
20. An, qui ante meridiem proficiscitur ex loco, in quo est dies festus, ad alium, in quo non celebratur festum, teneatur audire Sacrum?
- R. Sententia affirmans est probabilior, & tutior. Ratio est; quia talis fuit omnino obligatus audire Sacrum, cui obligationi satisfacere potuit, antequam iret ex loco, in quo obligatio vigeat.
21. An, quando in una Parochia est dies Festus, possint Parochiani similiter laborare extra suam Parochiam?
- R. Neg. Non subsistente sc. justa causa, quia ratione domicilii tenentur ad celebrandum festum.
22. An natus in Belgio, ubi Lex Concilii Trid. viget, modò habitans in Gallia, vel in alia Patria, ubi Lex ista non est recepta, possit validdè contrahere Matrimonium clandestinè?

R. Aff. Quia talis est omninò par incolis istius loci. Si tamen quis tenderet in Galliam animo fraudandi legem Concilii, non desunt, qui de valore istius Matrimonii dubitarent.

C A P U T I I I.

De consuetudine, & Legis dispensatione.

§. 1. *Quid consuetudo?*

Alia est consuetudo secundùm legem, alia præter legem, alia contra legem. Consuetudo secundùm legem est, quæ legi est conformis; talis est consuetudo communicandi in Paschate. Alia præter Legem, quæ neque Legi conformis est, neque difformis; ut consuetudo indies cœnandi. Consuetudo contra legem est illa, quæ repugnat legi; ut consuetudo vesperi cœnandi in quadragesima opiparè, & lautè.

1. Quot modis potest abrogari Lex per contrariam consuetudinem?

R. Tribus: 1. Si legislator eam expressè approbet. 2. Viâ conniventia. 3. Viâ præscriptionis.

Abrogatur Lex viâ conniventia, quando legislator consuetudinem Legi contrariam sciens, & advertens tolerat.

Tollitur viâ præscriptionis, dum incio legislatore consuetudo invaluit Legi contraria, idque longo tempore.

2. Quantum temporis requiritur, ut consuetudo Legis obligationem tollat?

R. Ut

2. Ut Lex abrogetur viâ præscriptionis, requiruntur passim 10. anni, si agatur de *Lege civili*; si autem de *Ecclesiastica*, 40. anni: nam in præscriptione consuetudinis, communi omnium ferè sententiâ receptum est, requiri idem tempus, quod requiritur in præscriptione aliarum rerum.

3. An omnis consuetudo vim habeat abrogandi Legem?

2. Neg. Etenim illa consuetudo, cui legislator repugnat, nihil operatur.

4. Quid requiritur, ut consuetudo vim Legis obtineat?

2. Debet observari cum intentione introducendæ obligationis, & hoc dignosci potest, quòd populus scandalizetur, quando consuetudo non servatur, quando prævaricationes solent reprehendi &c.

5. Quæ consuetudo dicitur rationabilis?

2. Illa, quæ remotâ Lege, quam molitur evertere, nihil involvit, quod Legi Divinæ, aut naturali adversatur.

6. An consuetudo abrogandi legem malâ fide possit inchoari?

2. Aff. Quia plerumque fit, quòd subditi peccent, quando consuetudinem inchoant Legi contrariam. Ratio petitur ex voluntate legislatoris, qui rationabiliter velle potest, ut consuetudo valeat, licèt malâ fide inchoata.

§. 2. De Dispensatione.

Dispensatio est, *juris alicujus relaxatio facta ab eo, qui legislativam habet potestatem.*

1. An dispensatio data sine justa causa in lege humana sit valida?

R. Aff. Si concedatur ab eo, qui legem tulit, vel ab ejus successore, qui parem cum illo habet potestatem: quia potest legislator sine causa validè tollere legem respectu totius communitatis, (licèt tollendo fortè peccaret) ergo etiam aliquem, vel aliquos in particulari ab obligatione legis eximere.

2. AN dispensatio impetrata per fraudem subsistat?

R. 1. Dispensatio fraudulenter impetrata ex allegatione falsi, quod principaliter impulit superiorem ad dispensandum, est nulla; quia dispensans solet subintelligere hanc clausulam: si preces veritate nitantur.

R. 2. Dispensatio fraudulenter accepta ex reticentia veri, quo allegato non fuisset concessa, nulla est: quia non est legislatoris intentio concedendi dispensationem, suppositâ veritate talis impedimenti.

R. 3. Rescripta Pontificum non valent, quando obreptio, vel subreptio est vitiosa, seu malitiosa, etiamsi fortè illis sepositis facta fuisset dispensatio. Constat ex capit. *super literis.* de rescripto.

Obreptio autem est, *allegatio falsi*: subreptio autem, reticentia veri pertinentis ad rem, pro qua petitur dispensatio.

3. An

3. An dispensatio continens errorem valeat?

R. 1. Valet, si error nihil faciat ad rem.

R. 2. Etiam valet, si error tantum sit accidentalis, ut si sit erratum in nomine personæ, vel diocesis, ad quam pertinet is, cui conceditur dispensatio.

R. 3. Non valet, si error sit substantialis, V. G. circa principalem causam dispensationis: quia tunc deficit causa, cui innititur voluntas dispensantis.

4. Quæres, an dispensatio matrimonialis super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis valeat, quando præviè habita est copula carnalis, & hæc non fuit expressa in libello supplici?

R. Juxta modernum stylum curiæ Romanæ hujusmodi dispensationes nullatenus valent in praxi, quia reticetur aliquid, ob quod fortè dispensatio non fuisset concessa.

5. An absolutio à Simonia valeat, si Canonicus &c. Simoniacus celet Pontifici, se dixisse antequam fieret Canonicus: *Factus Canonicus petam absolvi à Simonia.*

R. Non valet ob fraudem latentem.

6. Quæ sunt justæ causæ ad dispensandum?

R. Necessitas, utilitas, & pietas.

7. Quid dicendum de hoc casu: Joannes & Maria petierunt dispensationem in tertio gradu affinitatis, & Pontifex commisit Episcopo loci, ut suo nomine dispenseret, suppositâ precum veritate, at in rescripto Pontificis erratum est

per incuriam Amanuensis, in quantum loco tertii gradûs affinitatis, positus est tertius gradus consanguinitatis.

R. Episcopus potest dispensare, dummodo patres ostendant, se clarè, & distinctè petiisse à Pontifice pro dispensatione tertii gradûs affinitatis. Ratio est, quia est spectanda Pontificis intentio, vi cuius vult efficaciter dispensare super impedimento sibi proposito. Tractare hoc loco deberemus de Virtutibus Theologicis, sed lectorem remittimus ad Catechistas, qui de natura istarum virtutum, & de tempore, quo obligant earum exercitia, tractant sufficienter, nos quæ ad praxim pertinent, casibus perstringemus.

C A S U S I.

Quid agendum Confessario cum eo, qui dicit: Fui hereticus?

Ante responsionem nota, hæresim, saltem occultam, in hisce Belgii partibus non esse casum soli Pontifici reservatum. Ita graves Authores, & Episcopi Belgici expressè sibi reservant casum hæresis, quod frustra facerent, si soli Pontifici sit reservatus: & licèt reservetur in Bulla Cœnæ Domini, videtur in his partibus locum non habere, cùm in hisce partibus casus iste frequenter incurratur; ac proinde quando Episcopus dat alicui potestatem absolvendi à casibus sibi reservatis, non excipit hæresim particulariter.

Quid igitur tali Confessario agendum?

R. 1. Inquirere debet, num formaliter hæreticus,

cus, & cum pertinacia defenderit, ac tenuerit errores contra fidem?

Ad pertinaciam illam requiritur voluntas resistendi doctrinæ, quam novit Ecclesiam Catholicam sibi sufficienter propositam proponere, ut fidei: unde qui ex ignorantia etiam crassa, & aliquando plurimum culpabili errat, non est pertinax, & consequenter nec formalis hæreticus, si sit taliter constitutus, ut velit omnia credere, quæ sibi tamquam à Deo revelata sufficienter proponuntur. Si deprehendatur formalis hæreticus, interrogandus est 1. In qua hæresi fuerit, V. G. Calviniana, Lutherana, vel cujus falsæ religionis fuerit sectator? Quia secundum veriorum sententiam in omnibus non est ejusdem speciei malitia, quatenus ritus diversi, qui in diversis hæresibus exercentur, specie differunt. Sic Calvinismus continet malitiam Sacrilegii in usu Eucharistiæ &c. Deinde in quibusdam hæresibus, ratione materiæ, quam negant, vel quam profitentur, conjuncta est particularis blasphemia V. G. contra Divinam naturam, vel personas.

2. Ut Confessarius melius cognoscat istius pœnitentis peccata, debet, cognita ipsius hæresi, petere, quanto tempore in illa hæresi fuerit; & tum

3. Inquirere debet minutim peccata, quæ isto tempore fecit. In illis autem discutiendis debet Confessarius adjuvare pœnitentem, interrogando de peccatis, quæ solent communiter hæretici committere, etsi pœnitens nec omnes species, nec numerum sciat exprimere, tunc sufficit, quòd

dicat: Numquam jejunavi, in dies comedi carnes, isto tempore, quo fui hæreticus, V. G. tribus, quatuor annis &c. quotiescumque occurrebat occasio; dicat, quoties in septima occurrerit, & an runc blasphemias eructaverit in S. Eucharistiam, Sanctos &c. an non detraxerit Ecclesiæ, & Pontifici? &c. Arque ex his Confessarius aliquo modo numerum peccatorum conjicere potest, & quamvis arithmetice non possit, sufficit, quod moraliter, quantum hinc & nunc fieri potest, id faciat. Et forsitan si valde accuratè vellemus tales circa numerum peccatorum interrogare, fatigaremus pœnitentem, & in causa essemus, quod suspicaretur, Confessionem esse onus grave valde, & importabile, & sic ipsum ab illo Sacramento averteremus. 4. Ipsi ante oculos ponenda misericordia, & bonitas Dei, ipsum (non obstantibus per apostasiam gravissimis ipsius offensis) reducentis ad viam veram salutis, & Ecclesiæ, ac fidei gremium, extra quod nullus salutem consequi potest.

Si advertat, pœnitentem tantum fuisse materialiter hæreticum, quales sunt multi simpliciores, & rudiores in Hollandia & Zelandia, maxime in pagis, talem potest quivis Confessarius absolvere, licet non habeat potestatem absolvendi à Casibus reservatis, cum solummodo hæresis formalis reservetur, non materialis. Imò quandoque contingit, sed rarò his temporibus, tales inculpabiliter ignorare fidem defectu debitæ instructionis, quam habere, vel accipere non est fortè in manu ipsorum, & tunc de ipsa
igno

ignorantia, utpote involuntaria, nec de ejus effectibus, eandem rationem habentibus, se accusare non debent, licet in his partibus rariùs prætendi possit ignorantia planè invincibilis.

Confessarius autem non debet ipsos statim absolvere; quia ut quis possit absolvi, non sufficit tantùm, quòd non sit hæreticus formalis, sed requiritur etiam, ut sit Catholicus formalis. Unde priùs eos debet instruere in fide Catholica, & proponere motivum fidei, tum absolvat eum ab excommunicatione reservata, & conversus faciat Fidei professionem.

Sed quæri posset, quomodo justè Deus talem hominem damnaret, si ita moreretur hæreticus materialis, eùm impossibile sit, sine fide placere Deo, & ad filiorum Dei consortium pervenire?

R. Deus talem hominem non damnaret ob infidelitatem negativam, quæ peccatum non est, sed vel cœlitùs illuminaret, vel in via S. Thomæ Evangelicæ veritatis præconem destinaret, quemadmodum ad Cornelium Centurionem, vel permetteret, si antecedenter lapsus non fuisset, ut propriâ voluntate impingeret in præceptum contra jus naturæ, ob quod justè à justo Deo posset damnari. Cæterùm qui fide non sunt illuminati, non solent à peccatis, contra jus naturæ commissis, esse liberi.

CASUS II.

Quid aget Confessarius cum muliere Catholica, qua dicit, se verberibus, & minis cogi à suo marito hæretico, ad frequentandas conciones hæreticas, ad

*omnedendas carnes diebus prohibitis, ad sacramentum
omittendum Dominicis diebus, & Festis?*

Petendum, ex quo fine, ex qua intentione hoc faciat maritus? Si dicat, maritum hoc facere ex despectu, & contemptu Ecclesie, ejusque legum, & ad ipsam pervertendam à fide Catholica ad non Catholicam, nullo modo in illis obedire potest marito, & potius debet ferre verbera, imò & mortem, quàm cooperari pessimæ intentioni mariti. Consolanda proinde pœnitens, ut propter Deum illa patienter ferat exemplo martyrum, qui tot, ac talia pro fide passi sunt, & si separari possit sine scandalo, & prolium detrimento, inducenda est, ut relinquat maritum suum ad evitandum periculum subversionis, & ad liberiùs Deo serviendum, & observandum Leges Ecclesie. Hinc cum Rex Angliæ præcepisset suis subditis sub gravi pœna interesse concioni hæreticorum, consultus hac de re Paulus V. respondit, quòd non obstante multa interesse Catholicis non liceat sine detrimento Divini cultus, & ipsorum salutis.

Sed quid si maritus hoc non faciat ex fine jam dicto, sed tantùm ipsam cogat, ut vadat ad templum hæreticorum cum marito, ne aliàs solus debeat ire, vel ex quadam zelotypia, ne ipso scilicet absente alii mulierem accedant?

In isto casu aliquoties maritum comitari potest ad templum hæreticorum, secluso scandalo, & perversionis periculo; sedeat tamen in loco, ubi concionatorem non intelligit, vel si intelligat,

voluntariè distrahatur; si autem lateat aliquod periculum, nullo modo se marito associet.

Si maritus cogat uxorem ad comedendas carnes diebus prohibitis, vel quia maritus alios cibos suppeditare non potest, vel quia videt uxori magis prodesse carnes, quàm alios cibos, tunc potest comedere carnes; quia Ecclesia non vult obligare suos subditos ad observationem legum suarum cum tanto ipsorum incommodo.

CASUS III.

Titius interrogatus à Tyranno de sua fide, non audet apertè Christum profiteri, aut etiam negare, verbis utitur ambiguis: Queritur, an licitè?

R. Non satis est, inquit Amb. l. 1. in c. 22. Lucæ, involuta responsio confitentis *ſum*, sed aperta confessio: quid prodest verba involvere, si videri vis denegasse? Et ratio est, quia hoc est Christum erubescere illo tempore, quo urget præceptum confitendi.

CASUS IV.

S. Cyprianus epist. 21. & 25. scribit, fuisse quosdam libellaticos dictos, qui Christum publicè negare erubescerent, privatim id per se, vel per alium suo nomine faciebant, & pretio dato impetrabant à Magistratu libellos securitatis, nè ulterius in eos fieret inquisitio, & cogerentur fidem exterius negare. Queritur, an egerint contra fidem?

R. Aff. Et nihil certius: nam præceptum, vi cuius tenemur, non erubescere Christum, est negativum, & consequenter in quolibet casu obligat. Et certè sive quis publicè, sive privatim,

sive

sive per se, sive per alium fidem abneget, equidem eam negat, & infert Christo injuriam.

CASUS V.

Petrus Catholicus, & Sacerdos in consortio quorundam hereticorum interrogatus, an sit presbyter, deinde an sit Papista, negat utrumque; queritur, an egerit contra fidem?

R. Ad primum, negare se Presbyterum, non est agere contra fidem: potest enim quis esse Catholicus, & non Presbyter: proinde licet se negando Presbyterum mentitus fuerit, non debet tamen censerī abjurator fidei. Idem dicendum de eo, qui negat se Religiosum, ubi tamen est.

Ad 2. Resp. id pendere ex circumstantiis; vel enim per Papistam intelligitur Sacerdos, & hoc negando non agit contra fidem, vel, ut passim solet, intelligitur Catholicus, & certè hoc negando contra fidem agit: qui enim se negat Christianum, negat Christum, ut benè advertit S. Aug. tract. 113. in Joan. dicens: *In ipsa negatione Petri debemus advertere non solum ab eo negari Christum, qui dicit eum non esse Christum, sed etiam ab illo, qui cum sit, negat se esse Christianum. Dominus enim non ait Petro, discipulum meum te negabis, sed me negabis; negavit ergo eum, cum se negavit ejus discipulum.*

CASUS VI.

Antonius in Hollandia degens inter hereticos, cum illis interdum erat in eorum Templis, interest ex curiositate Coenae Calvinisticae, ipsorum saepe audit conciones; queritur, an haec illi sint licita?

Ad

Ad 1. *q.* Illud ex se non videri illicitum: ex circumstantiis tamen posse esse malum, ut si adsint infirmiores, qui scandalizentur, vel si modus orandi sit talis, ut meritò queat à circumstantibus judicari, quòd communicet cum hæretico in secta, ut facilè contingere potest.

2. Etiam ex se apparet licitum, sed accessu circumstantiarum potest fieri illicitum, ut si ipse non simpliciter intersit cœnæ, sed etiam participet ex ea, quia hoc foret communicare cum Calvinistis in ritu erroneo, quo fit hæresis protestatio.

3. Non est licitum, præsertim cùm sit periculum scandali, aut subversionis: ut si Antonius sit rudis, aut infirmus in fide: licet tamen ob finem politicum, ut si famulus V.G. honoris gratiâ comitetur suum Dominum ad concionem ministris, quia tunc nullus est in doctrinam hæreticam consensus, sed tamen avertendum est scandalum.

Licet etiam, quando sit animo irridendi, aut confutandi doctrinam concionatoris hæretici: imò non apparet, cur non liceat interesse ex curiositate, quando non est periculum subversionis, V.G. si aliquis sit valde firmatus in fide Catholica; saltem qui sic interesset, non videretur peccare, nisi peccato vanæ curiositatis.

CASUS VII.

Petrus in Hollandia matrimonium contraxit coram ministro hæretico: Queritur, an licitè?

q. Contraxisse illicitè, si minister matrimonio benedixerit, quia sic approbatus fuisset, tamquam legi-

legitimus minister : si autem non benedixerit, & matrimonium coram illo initum fuerit per modum contractûs civilis, ita ut minister solùm adhibitus fuerit tamquam testis, non video, cur id censeatur esse contra fidem.

C A S U S V I I I.

Joannes Catholicus Henrici amici sui filium de fonte suscepit, dum inter hæreticos hæretico more baptizaretur : An licitè ?

R. Id non apparere illicitum, quia Baptismus supponitur validus, & consulitur honori ipsius Sacramenti, eò quòd patrinus suscipiat onus instruendi baptizatum in fide. Cavendum tamen est, ne fiant aliquæ ceremoniæ, per quas patrinus censeatur suo, aut baptizati nomine consentire in errorem hæreticorum, & ne Baptismus conferatur invalidè.

C A S U S I X.

Petrus iter faciens per terras hæreticorum die Veneris cum illis vescitur carnibus ; queritur, an non peccaverit, & contra fidem egerit ?

R. Petro ob levem causam, qualis est V. G. irrifio, id non licuit: præsertim quia ob levem causam non relaxatur vinculum legis Ecclesiasticæ, & ille, qui propter irrisiones, & convitia, quæ faciunt hæretici in odium fidei, comedit carnes, censeatur Christum erubescere, ejus fidem, & Ecclesiam.

Nullò modo etiam id licuit, si propter circumstantias abstinentia à carnibus soleat accipi ab hæreticis tamquam professio fidei Catholicæ,

&

& comestio eorum velut alterius fidei confessio, licet aliàs ei moriendum esset: quia hoc foret tacite negare fidem, & sectam profiteri alienam. His autem seclusis ex gravi causa, ad evadendam V. G. mortem, licuit illi vesci carnibus: quia in aliis casibus, dum lex Ecclesiastica non potest observari, citra grave incommodum, ut sit in gravi necessitate, censetur Ecclesia relaxare vinculum suæ legis, & ita verificatur, quod dicitur: *Ecclesia est benigna mater.*

CASUS X.

Pamphilus in terris infidelium fame pressus invenit cibum idolo positum, illumque comedit, ne famem levet; quaritur, an licite?

R. Certum est, non licere, quando refertur ad cultum idoli, vel quando adstantes possunt merito judicare, id referri ad cultum idoli, aut dum subest periculum scandali, dicente Apost. 1 ad Cor. 8. de idolotitis: *Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in aeternum, ne fratrem meum scandalizem.* Cæterum si hæc absint, non videtur illicitum, si cibum illum merè ad pellendam famem sumpserit: *Esca enim nos non commendat Deo, neque enim si manducaverimus, abundabimus, neque si non manducaverimus, deficiemus: videte autem, ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis.*

Quidquid Apost. vel S. S. P. P. videntur in contrarium dicere, intelligendi sunt de ista sumptione, quæ fit cum scandalo &c.

CA-

CASUS XI.

Quid agat Confessarius cum pœnitente, qui ob multitudinem, vel suorum peccatorum enormitatem desperat?

R. Cùm hoc peccatum sit valde grave, & periculosum, debet ante omnia Confessarius omnipossibili modo conari talem ad veram spem in misericordem Deum, & veram de peccatis pœnitentiam inducere, proponendo 1. motivum spei, sc. summam Dei misericordiam, quæ est super omnia opera ejus, ex qua pro homine peccatore factus est homo, & lytro pretiosissimi sui sanguinis hominem ex diaboli servitute redemit, &c. 2. Proponatur ei ob oculos, quòd cum peccatoribus in terra degens non venerit vocare justos, sed peccatores: *Non est opus valentibus medicus, sed agrotis*, quæ misericordia tanta est, ut numquam vel gravissimo peccatori se debite ad Deum convertenti in hac vita denegetur, quocumque instanti se ad Deum convertat, juxta illud æternæ veritatis effatum: *In qua hora ingemuerit peccator, iniquitatem ejus non recordabor.* Adducat Magdalenam, Zachæum, Matthæum, Paulum, Augustinum, &c. & præcipuè Latronem cum Christo crucifixum in ultimo ferè instanti vitæ, ad unicum quasi ejus gemitum in gratiam receptum.

Si autem obduratum desperantis cor Dei misericordiâ non flectatur, ad aliud extremum terroris, & metûs gehennæ sese Confessarius convertere debet, ut vel illo ipsum quasi cogat ad
Deum

Deum confugere. Hinc vivaciter ob oculos cordis ponatur æternitas, atrocitas, intolerabilitas illius pœnæ ignis, quæ ipsi certo certius eveniet, nisi cum vera pœnitentia ad Deum se convertat; & si nec his verbis moveatur, potest Confessarius in articulo mortis, in quo omnia extrema sunt tentanda, ipso facto experimentum ipsi dare, capiendò titionem ardentem, & illum vel ante oculos objiciendo, vel etiam ipsius calore, vel leviter tangendo carnem, ut sic ex dolore istius modicæ ustionis colligat dolorem æternæ, infinitæ, & intolerabilis combustionis ignis æterni.

Quando Confessarius illo, vel alio modo, prout ipsi videbitur magis utile, desperantem, Dei gratiâ, ad pœnitentiam adduxit, præviè debet conari, ut pœnitens verum de peccatis suis dolorem concipiat, & etiam formalem actum spei, his, aut similibus verbis: *Misericors, & benignissime Deus, vera bonitas, & summum bonum meum, spero in te, & per merita dilectissimi Filii tui pro me scelestissimo peccatore crucifixi, desidero, & firmissimè exspecto remissionem peccatorum meorum &c.* Tunc Confessarius eum ad apertam suorum peccatorum confessionem debet adhortari, & ab illo specialiter petendum

1. Quoties habuerit efficacem beatitudinis obtinendæ nolitionem? 2. An desperaverit ideo, quia media ad salutem necessaria sunt difficilia, eò quòd excludant voluptates carnis, & mundi, quas appetit? An verò quia judicavit, salutem sibi factam fuisse impossibilem, eò quòd sibi per-

suaserit, Deum nolle, aut non posse peccata à se commissa remittere, ejusque misericordiam talem esse, quæ tot, & tam gravia toties iterata peccata condonare non velit, aut non possit?

Si ob primum desperaverit, petendum, an non voluerit cælo carere, & bonis, ac delectationibus terrenis perfrui? &c. Hoc enim peccatum valde grave est contra virtutem Spei, Caritatem sui ipsius, & includens contemptum Dei, & beatitudinis. Si ob secundum; inculcet Dei erga nos misericordiam, quâ vult peccata remittere, ejus omnipotentiam, quâ potest. 3. Interrogandus, à quo tempore habuerit talem desperationem, & an totaliter omiserit omnia media ad salutem necessaria, & quæ in particulari? An V. G. singulis annis semel fuerit confessus sua peccata? An communicaverit in Paschate? An diebus Dominicis & Festis audierit sacrum? &c. An diebus ab Ecclesia statutis jejunaverit? An numquam elicuerit actus fidei, spei, & caritatis? 4. An aliquando formaliter & expressè vilipenderit & contempserit media ad salutem necessaria, vel ipsum Deum & beatitudinem?

